

Aluehallintoviraston suorittamat tarkastukset tiloilla ja tukivalvonta

14.1.2021

Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Läänineläinlääkäri Karoliina Hämäläinen

Luennon sisältö

- Aluehallintoviraston tarkastustoiminta, otannat
- Täydentävien ehtojen valvonta:
 - Miksi valvotaan
 - Miten valvotaan ja kuinka paljon
 - Mitä valvotaan
 - Mahdolliset seuraukset?
- Valvonta nautatiloilla
 - Kielletyt aineet, lääkejäämät, kirjanpito
 - Hyvinvoinnin valvonta
 - Elintarvikehygienia
 - Maidontuotanto
- Miksi alkutuotannon hygienia ja tartuntatautien hallinta on tärkeää?

AVI:n tekemät tarkastukset tuotantoeläintiloilla

- Täydentävien ehtojen (TE) –tarkastukset n. 30 tilaa/v
- Otantaeläinsuojelutarkastukset, eläinsuojelulain 48 §:n mukaan n. 30 tilaa/v
- Lääkekirjanpidon tarkastukset
- Epäilyyn perustuvat, eläinsuojelulain 39 §:n mukaan

Täydentävien ehtojen (TE) valvonta

- Täydentävät ehdot ovat joukko vaatimuksia, joiden noudattaminen on useimpien viljelijätukien maksamisen ehtona
 - Vaatimukset ovat jo voimassa olevaa lainsäädäntöä
- Sädösperusta 2020
 - Neuvoston ja parlamentin asetus 1306/2013, Komission delegoitu asetus 640/2014 ja Komission täytäntöönpanoasetus 809/2014
 - velvoite jäsenmaalle järjestää TE-tarkastuksia
 - Maataloustukien toimeenpanolaki 192/2013 → kansallinen vaatimus
 - Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen lakisääteisistä hoitovaatimuksista sekä niiden ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten noudattamisen valvonnasta 7/2015 muut.124/2018
- **2020 tilanne vielä avoin**
- **Vuosittain valvottu n. 1 % tiettyjä EU-tukia hakeneista tiloista**
- **2020 koronatilanteen vuoksi on valvottu n. 0,5 % tiloista**

TE-valvonta

- Valvonta maataloustoimintaan liittyvää
- Jos tilalla ei kasvateta tai pidetä maataloustarkoituksiin tuotantoeläimiä **ei** TE-valvontaa kohdisteta näihin (esim. urheilutarkoitus, kotitarvekäyttö, ”lemmikit”, hevokset, jotka hevospassissa on merkitty pysyvästi elintarvikeketjuun kelpaamattomiksi)
- Kaikki maataloustarkoituksessa pidettävät ja kasvatetut tuotantoeläimet valvotaan, vaikka eläimistä ei olisi haettu maataloustukia
- **JOS** tilalla on suomenkarjaa, suomenhevosta, suomen-, ahvenanmaan-, tai kainuunlampaita, maatiaiskanoja tai –kukkoja ja tila on solminut **alkuperäisrotujen kasvattajasopimuksen** → **kaikki valvotaan vaikka 1 kpl**

Täydentävien ehtojen (TE) valvonta

- AVIn valvontaan kuuluvat
 - Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotanto ja turvallisuus
 - Tuotantotilojen hygienia
 - Maidon- ja munantuotannon hygieniavaatimukset
 - Lääkityskirjanpitoa koskevat vaatimukset
 - Eläinlääkejäämät
 - Tuotantoeläimiltä kielletyt aineet
 - Kasvinsuojeluaine- ja eläinlääkejäämät
 - Eläintaudit
 - TSE-taudit
 - Tuonti/vienti
 - Eläinten hyvinvointi
 - Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti (yhteistyössä ELY:n kanssa)

AVIn suorittama TE-valvonta

- TE-otantantatarkastukset 2020
 - Koronaviruksen takia otantavalvontoja tehtiin normaalia vähemmän
 - Satunnais- tai riskiperäinen otanta → 14 (3 satunnaista ja 11 kohdennettua) tilaa LSAVIN alueella 2020
 - Pääsääntöisesti yhdessä ELY-keskuksen rehuvalvojan kanssa
 - Naudat, siat, lampaat, vuohet, > 350 kanan munintakanalat, broilerit ja kalkkunat

- Muun valvonnan yhteydessä havaittu puute TE-vaatimuksissa → AVI laajentaa TE-valvonnaksi (hallinnollinen valvonta). Vuonna 2020 laajennus on tehty reilulle 30:lle tilalle.

Sekä riskiotantaan että satunnaisotantaan valituilla tiloilla tehdään tilan eläimille kaikki asiaan kuuluvat tarkastukset alla olevan taulukon mukaan.

riskiotannan osaotokset:	Nautatilat			Sikatilat	Siipi-karja- tilat	Siipi- karja- tilat	Lam- mas-tilat	Vuo-hi- tilat	Muut tuo- tanta- eläimet
	tilan eläimet:			siat	broilerit, kalkkunat	munivat kanat	lam-paat	vuo-het	
riskiotannan osaotokset:	Mai-don tuo- tanto	Lihan- tuo-tanto	Vasikat						
Tarkastukset:									
Tuotantoeläimiltä kielletyt aineet	X	X		X	X				
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotantohygienia	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Eläintaudit (TSE- vaatimukset)	X	X	X				X	X	
Eläinten hyvinvointi	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Rehut	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Muu valvonta tiloilla, joka voi johtaa TE-valvontaan

- 1) Elintarvikkeet (tuotantotilojen hygieniä, tuotantoeläimiltä kielletyt aineet ja eläinlääkejäämät)
 - Tuotantotilojen hygieniatarkastukset (maitohygieniatarkastukset, kanalat; tulee laajenemaan myös lihantuotantotiloihin KELL)
 - Salmonellavalvonta (siipikarja, jalostussikalat KELL)
 - Vierasainevalvonta (tiloilla KELL, teurastamolla TEL)

- 2) Eläintaudit (TSE-taudit, tuonti/vientivaatimukset)
 - Lampaiden ja vuohien TSE-tarkastus (KELL)
 - Tuonti/ vientitarkastukset (KELL / LEL)

- 3) Eläinten hyvinvointi
 - Epäilyyn perustuvat tarkastukset (KELL / LEL), eläinsuojelulain 39 §
 - Otantaan perustuvat tarkastukset (ns. EU-eläinsuojelutarkastukset LEL), eläinsuojelulain 48 §

Jos TE-vaatimuksissa todetaan puutteita

- Mikäli laiminlyöntejä → LEL antaa ehdotuksen mahdollisesta tukisanktiosta ELY-keskuksen täydentävien ehtojen koordinaattorille, joka kokoaa kaikki tilalle ko. vuonna tehdyt tarkastukset yhteen ja vahvistaa lopulliset sanktioprosentit → kunnan maatalousviranomaisen tekee lopullisen valituskelpoisen päätöksen
- Ylivoimaisesta esteestä tulee olla ilmoittanut ennen valvontaa 15 työpäivän sisällä tilanteen havaitsemisesta maatalousviranomaiselle (esimerkiksi pitkäaikainen työkyvyttömyys tai poikkeuksellinen olosuhde)
- Laiminlyönnistä ei sanktioida, jos tilanne johtuu ylivoimaisesta esteestä

Jos TE-vaatimuksissa todetaan puutteita

- Laiminlyönnin osalta arvioidaan laajuus, kesto ja vakavuus
 - Varhainen varoitus
 - 1-5 % sanktioehdotus, tavanomainen 3 %
 - Tahallisuus
 - Toistuvuus, mikäli samaan arviointikohtaan kuuluvassa asiassa havaitaan puutteita tietyn ajan sisällä uudelleen.

- Tukisanktioehdotuksesta kuullaan tuottajaa ennen sen lähettämistä täydentävien ehtojen koordinaattorille
 - Tuottajaa kuullaan siis sekä laiminlyöntihavainnosta että tukisanktioehdotuksesta

Kiellettyjä aineita, eläinlääkejäämiä ja lääkekirjanpitoa koskevat vaatimukset

1. Kielletyt aineet

- eläinten kasvua ja tuotantoa edistävät lääkeaineet (esim. stilbeenit, tyreostaatit, estradiolit, kokkidiostaatit tietyillä eläimillä)
- tuotantoeläimille kielletyt antibiootit (esim. kloramfenikoli)
- osalla TE-otantatiloista otetaan näytteitä (veri-, virtsa-, uloste-, vesi- tai rehunäytteitä), joiden tarkoituksena selvittää, onko tila käyttänyt kiellettyjä hormoneja tai antibiootteja

2. Eläinlääkejäämät

- laajennuksen kautta, jäämä löytynyt muun valvonnan yhteydessä (esim. Ruokaviraston vierasainevalvontaohjelman mukainen näyte, meijeri- tai teurastamoilmoitus)

3. Lääkekirjanpitoa koskevat vaatimukset

- kirjanpito kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä (loislääkkeet, rokotukset)
1. eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot
 2. lääkityksen antopäivämäärä
 3. lääkityksen aloittaja (eläinlääkäri, eläinten omistaja, hoitaja jne)
 4. lääkkeen/lääkerekahun käyttöaihe
 5. lääkkeen/lääkerekahun nimi
 6. lääkkeen määrä
 7. varoaika
 8. lääkkeen myyjä (/määrääjä)

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotantohygienia (kaikki tilat)

4. Elintarvikkeiden jäljitettävyys

- AVI valvoo vain siipikarjan osalta

5. Jätteiden ja vaarallisten aineiden varastointi

- elintarvikkeiden saastumisen näkökulmasta, mm. raatojen ja jätteiden käsittely

6. Elintarvikkeista ihmisiin siirtyvien tartuntatautien kulkeutuminen ja leviäminen estetään (esim. EHEC, salmonella)

7. Elintarvikkeiden tuotantoon liittyvistä ihmisten terveyden merkityksellisten tutkimusten tuloksista pidetään kirjaa

- salmonellavalvontaohjelma, broilereiden kampylobakteerivalvonta
- eläinten teurastiedot, muut alkutuotantopaikalla elintarvikelainsäädännön nojalla tehdyt tarkastukset
- valvonnassa katsotaan viimeisen vuoden tietoja, kirjanpidon säilytys yleensä 3 vuotta

Maidontuotantoa koskevat vaatimukset

- Maidontuotantoeläinten terveydentila on hyvä
 - raaka- ja ternimaidon on oltava peräisin eläimistä, joiden yleinen terveydentila on hyvä
- Maidon jäähdytys- ja säilytysolosuhteet eivät heikennä maidon elintarviketurvallisuutta
- Tilalla on toimintaa soveltuvat jäähdytyslaitteet
- Maidon säilytystilat on suojattu tuhoeläimiltä
- Maidon kanssa kosketuksiin joutuvat pinnat on pidetty puhtaina
- Lypsäminen hygieenisesti
- Sairaiden eläinten maito ja jäämiä sisältävä maito lypsetään erikseen

Eläinten hyvinvointisäädösten noudattaminen

- 1) Pitopaikan yleiset vaatimukset (rakenteet, puhtaus, haittaeläimet)
 - 2) Tilavaatimukset
 - 3) Eläinsuojan olosuhteet (valaistus, ilmastointi)
 - 4) Hyvinvoinnista huolehtiminen (mm. sairaiden hoito, sorkkahoito)
 - 5) Ruokinta ja juotto
- Vaatimukset tulevat:
- Eläinsuojelulaista (247/1996)
 - Eläinsuojeluasetuksesta (396/1996)
 - Valtioneuvoston asetuksesta nautojen suojelusta (952/2010)

TE-valvonta vuonna 2020

- Lounais-Suomen alueella 14 tilaa

- Siat
- Naudat
- Lampaat
- Broilerit

→ Laiminlyöntejä todettiin 4 tilalla

- Osa valvonnoista ei vielä valmiina, vierasainevalvonnan tulos ei vielä käytettävissä.

Eläinten hyvinvointisäädösten noudattaminen

Yleisimmät havaitut puutteet naudoilla:

- Puhtaan ja kuivan makuupaikan puute, väärin mitoitettu parsi
→ likaisuus ja lantapanssari
- Ulkotarhalle asetetut vaatimukset (säätuojan puute, upottava maapohja, vaarallinen kulku)
- Vasikoiden pito-olosuhteet (ryhmäkarsinoiden puute, riittävä tila)

Miksi alkutuotannon hygienia ja tartuntatautien hallinta on tärkeää?

Vatsatautia aiheuttava alkueläintartunta leviää Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla – Tauti voi olla riskiryhmille hengenvaarallinen

Vasikkaripulia on esiintynyt nautakarjatililla aina, mutta aina se ei ole kryptosporidioosia.

Arkistokuva Elina Paavola

Seppo Kangas

Keskipohjanmaa+ | Ti 15.1.2019 klo 10:41 [päivitetty ti 10:53]

Miksi alkutuotannon hygienia ja tartuntatautien hallinta on tärkeää?

Salmonella on yleistynyt nautatiloilla – Ruokavirasto aikoo selvittää miksi

Salmonellatartuntojen määrä on lisääntynyt nautatiloilla. Tällä hetkellä salmonellaa vastaan taistellaan noin kymmenellä maito- ja lihakarjatilalla.

Salmonella 29.8.2019 Päivitetty 29.8.2019 19:38

Ulkomaiset rehut, haittaeläinten ulosteet rehussa tai ulkomailta tuodut teurasjätteet – näitä kaikkia epäillään lisääntyneiden tilatartuntojen syyksi. Kuva: Niklas Gabrielsson / Yle

Miksi alkutuotannon hygienia ja tartuntatautien hallinta on tärkeää?

Salmonellaa kitketään parhaillaan myös keskipohjalaisilta tiloilta – Kannuksessa todettu tänä vuonna jo kolme tapausta

© 11.09.2019 YLE UUTISET

Uusia salmonellatartuntoja on tänä vuonna havaittu 19 tilalla. Niistä miltei kaikki ovat pohjalaismaakunnissa.

Naakkojen levittämä salmonella huolestuttaa Etelä-Pohjanmaalla – metsästäjiä haastetaan nyt maataloilille naakkajahtiin

© 10.09.2019 YLE UUTISET

Salmonellatartuntoja ei ole ilmennyt toistaiseksi enempää. MTK Etelä-Pohjanmaa haastoi metsästäjät naakkajahteihin yhteistyössä maatilallisten

Tautiriskien käytännön hallinta tiloilla

- Eläinliikenne
 - eläinaineksen hankinta kotimaasta / ulkomailta /eläinten siirrot
- Rehut ja kuivikkeet
 - tuontirehu (mahdollinen salmonellariski)
 - haittaeläimet (jyrsijät/linnut)
 - ruokintalinjastot
- Henkilö- ja ajoneuvoliikenne
- Tautisulku
 - (**MYÖS** tilan oman väen (isäntäväki, työntekijät) tulisi kulkea tautisulun kautta!)
- Vain välttämättömät henkilöt eläintiloihin
 - suojavaatteet (haalarit & päähineet) ja –jalkineet
 - opastus tilan käytännöistä (esim. huoltomiehet, uudet toimijat)

Tautiriskien käytännön hallinta tiloilla

- Ajoneuvot ja urakoitsijat
 - rehu- ja lantareittien risteäminen
 - jäteastioiden sijoittelu
 - yhteiskäytössä olevat koneet
 - raadot ja niiden käsittely
- Kontaktit ulkomaille
 - omat ja työntekijöiden matkat (48 tunnin sääntö)
 - salmonellatesti
 - vierailualueen tautitilanteen selvitys
- Muut kotieläimet (sekatilat/siipikarja/siat)
- Pesut ja desinfiointit
- Sairastilat

Tautiriskien käytännön hallinta tiloilla

- Eläinten vastustuskyvyn lisääminen
 - hyvinvoinnista huolehtiminen
 - asianmukainen ruokinta ja veden saanti
- Tautiseuranta, teurastulosten arviointi, lääkitykset, tuotantoseuranta.
- Suunnitelmallinen terveydenhuolto
- Yhteistyö eri tahojen välillä
- Oman tilan tautiriskien kartoitus ja mahdolliset kriittiset pisteet

Kiitos!

<https://yle.fi/uutiset/3-11082475>

